Oponentský posudek práce Hany Kolomazníkové Netradiční tradičnost pohádek Karla Čapka

Práce Hany Kolomazníkové byla inspirována silným zážitkem z četby, jak autorka předesílá v úvodu práce. Autorka má tedy k Čapkovým pohádkám blízký vztah, který se snažila převtělit do své interpretace, v práci je cítit zaujetí a nadšení. Práce nejprve představuje vývoj moderní české pohádky a spory o ni, navazuje podrobný popis Čapkovy pohádkové tvorby, jeho teorie pohádky a v neposlední řadě analýzy samotných pohádek. Práce je jasně a logicky vystavěna, přehledně seznamuje s historickými kontexty. Studentka dokáže pracovat se sekundární literaturou, jakkoliv by bylo potřeba k ní zaujímat mnohem kritičtější postoj. Pro Čapkův vývoj využívá textů Jana Mukařovského, jako hlavní zdroje pro historii pohádek u nás a jejich významu texty Hany Šmahelové, Oldřicha Chaloupky a Jaroslava Voráčka z 80. let, z nichž přebírá někdy až zábavně zaujaté sociologizující charakteristiky (např. když mluví o spotřební pohádkové literatuře první republiky jako „příživnické a bezuzdné“) a podléhá jejich interpretaci. K zajímavým částem práce patří pokus propojit Čapkovo psaní a jeho velké utopické texty z počátku 20. Let.
Práce vykazuje různorodé problémy jak v obsahu, tak po formální stránce. Dovolím si začít zdánlivě formálními nedostatky. Kolomazníková necituje a pro své analýzy neužívá kritického vydání Čapkova díla a korespondence. Využívá k citacím sekundární nepříliš kvalitní pramen. Bakalářská práce je práce studentská, tedy vědecká a zkoušková. Má ukázat také, jak si studentka osvojila některé řemeslné návyky. Píšeme- li o Karlu Čapkovi, není tak nesnadné využít kritická vydání textů. Autorka někdy také úplně opomíjí prameny, evidentně zachycuje komentáře sekundární literatury a již se nepodívala na původní zdroj, aby například zjistila, kde Masaryk mluví o pohádce a jak on přispěl do diskuse o tomto žánru či vůbec o dětské literatuře. Poměrně málo studentka využívá prací V. Tilleho, jehož úvahy nad pohádkami, a zpracování, stejně jako jejich analýzy spoluvytvořily českou tradici jak v recepci tak tvorbě nových pohádek. Dále bych se přimlouvala za přesnější citování z akademických dějin, bylo by dobré uvádět i autory jednotlivých částí. Čapkova bibliografie a jednoduchý průzkum bibliografické databáze např. Ústavu pro českou literaturu by jistě ukázaly některé další možné inspirace k tématu Karel Čapek a pohádka. Mezi jinými např. text Daniela Vojtěcha o Pohádkách Karla Čapka a Františka Baleje, jež by přinesla velmi odlišnou perspektivu, než text Drahomíry Vlašínové, o nějž je Hana Kolomazníková plně opřena. Nejde o to, že studentka zapomněla a nenačetla „všechno“... Jde mnohem více o to získat kritický odstup od zdrojů, s nimiž pracujeme a nahlédnout problémy z další perspektivy.
K nejméně zdařilým částem textu patří popis Čapkovy teorie pohádky, který může být až nečekaně banální. Autorka si všímá sice Čapkova zaujetí vyprávěním, samou narativitou, jaksi původního divošského ražení, depsychologizace pohádky (v tom Čapek byl zajedno s V. Tillem, který úplně odmítl pokusy pohádku sledovat populární psychoanalýzou). Pokouší se Čapkovy úvahy spojit s základními úvahami o pohádkách Vladimira Proppa. Vše však je dost bezzubé. Zakončuje „objevně“ úvahu o Čapkově teorii pohádky a vyprávění : „pohádka uspokojuje touhy a potřeby dětské duše a umožňuje její vývoj.“ (!)

Prací proniká zvláštní naivita, která má nahradit podstatnější úvahy a argumenty: např. „Pohádky Karla Čapka nejsou pouhými pohádkami, to by nebyl Karel Čapek.“ Bohužel se z práce příliš nedozvíme, kdo že to ten „Čapek“ je, alespoň ve vztahu k pohádkám.

Práce však splňuje nároky na bakalářskou práci a doporučuji k obhajobě. Ovšem kloním se k známce dobře.

Doc. Libuše Heczková